VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Automaattista päätöksentekoa verotus- ja tulliasioissa koskeva erityissääntely HE 224/2022 vp

PIA KIVIMIES, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
VALTIOVARAINVALIOKUNNAN VEROJAOSTO
25.10.2022

Sisällys

- Tausta
- Yleisiä huomioita
- Tavoitteet
- Keskeiset ehdotukset
  - Automaattiseen ratkaisemiseen liittyvät ehdotukset
    - Oikaisuvaatimusten automaattinen ratkaiseminen eräissä tilanteissa
    - Muut automaatioon liittyvät ehdotukset
  - Muut ehdotukset
    - Muutokset oma-aloitteisen verotuksen myöhästymismaksumenettelyyn
    - Verohallinnon rekisteröintejä koskevan menettelyn yhtenäistäminen
    - Ajoneuvoverotuksen veronkorotusta koskevan sääntelyn selkeyttäminen
- Pääasialliset vaikutukset

Tausta 1/3

- Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen Verohallinnon automaattista päätöksentekoa koskeva ratkaisu marraskuussa 2019 (EOAK/3379/2018)
  - Automatisoitu verotus- ja päätöksentekomenettely lainvastainen: ei perustu asianmukaiseen ja täsmälliseen lainsäädäntelyyn, jossa olisi otettu huomioon hyvän hallinnon ja oikeusturvan sekä virkavastuun asianmukainen toteutuminen
  - Automatisoidun päätöksenteon sääntelytarpeet tulee selvittää viipymättä
- Perustuslakivaliokunnan lausunnot (mm. PeVL 62/2018 vp, PeVL 70/2018 vp ja PeVL 7/2019 vp)
  - Automatisoituun päätöksentekoon vaikuttaa sisältyvän useita hallinnon yleislaeilla nimenomaisesti säätelemättömiä kysymyksiä
  - Tärkeää käynnistää automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön valmistelu viivytyksettä, uusista hallinnonalakohtaisista automatisoitua päätöksentekoa koskevista sääntelyehdotuksista syytä pidättäytyä

Tausta 2/3

- Oikeusministeriö käynnisti yleislainsäädännön valmistelun alkuvuodesta 2020 → HE julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi eduskunnalle 19.9.2022 (HE 145/2022 vp)
  - Hallintolakiin viranomaiselle toimivalta tehdä ratkaisuja automaattisesti lakiin sisältyvillä edellytyksillä ja lisäksi poikkeus EU:n tietosuojasääntelyyn sisältyvästä automaattisten päätösten kiellosta (oikeussuojaedellytys)
  - Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettuun lakiin virkavastuun kohdentumista ja hyvän hallinnon periaatteiden toteutumista edistävät säännökset

Tausta 3/3

- Ehdotettu yleislainsäädäntö mahdollistaisi Liikenne- ja viestintäviraston sekä suurelta osin Verohallinnon ja Tullin automaattisen päätöksenteon verotusta ja tullia koskevissa asioissa
- Yleissääntelystä olisi verotuksessa ja tulliverotuksessa kuitenkin tarve poiketa tietyin osin, koska esimerkiksi oikaisuvaatimusta ei hallintolakia koskevan ehdotuksen mukaan voitaisi ratkaista automaattisesti
  - ”Tietyillä hallinnonaloilla ja tietyissä asiaryhmissä saattaa kuitenkin olla tilanteita, joissa asianosaisen oikeusturvan ei voida katsoa vaarantuvan oikaisuvaatimuksen ratkaisemisesta automaattisesti.” (HE 145/2022 vp)
  - ”Oikaisuvaatimuksen automatisointia koskevasta kiellosta on siten tietyissä erikseen arvioiduissa tilanteissa mahdollista säätää erityislaissa poikkeus hallintolain 5 §:n 1 momentin mukaisesti, jos perustuslaista, erityisesti hyvän hallinnon ja oikeusturvan vaarantumattomuudesta, tai tietosuojasääntelystä ei katsota seuraavan tälle estettä.” (HE 145/2022 vp)

Yleisiä huomioita

- Tällä esityksellä poikettaisiin verotus- ja tulliasioissa eräiltä osin hallintolakiin ehdotetusta yleissääntelystä
  - Automaattinen ratkaiseminen olisi erityssääntelynkin mukaan mahdollista vain silloin, kun hallintolakiin ehdotetut yleiset edellytykset asian automaattiselle ratkaisemiselle täyttyvät
    - Ei tapauskohtaista harkintaa vaativia asioita (tai tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut)
    - Perustuttava sovellettavan lain perusteella laadittuihin käsittelysääntöihin
- Ehdotetaan, että erityissääntely tulisi voimaan 1.1.2024, mutta ei kuitenkaan ennen kuin automaattista ratkaisemista koskeva yleissääntely on tullut voimaan

Tavoitteet

MAHDOLLISTAA

Verohallinnon nykyistä vastaava automaattinen ratkaiseminen tietyissä oikaisuvaatimustilanteissa ja eräissä muissa asioissa

LUODA EDELLYTYKSET

laajentaa automaattinen ratkaiseminen tiettyihin verotuksen ja tulliverotuksen oikaisuvaatimustilanteisiin Verohallinnossa ja Tullissa

LISÄTÄ

verovelvollisten oikeusturvaa oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksun määräämismenettelyssä ja

YHTENÄISTÄÄ

Verohallinnon menettely rekisteröintiä ja verokausia koskevien päätösten antamisessa

SELKEYTTÄÄ

ajoneuvoverolain seuraamusjärjestelmää veronkorotuksen osalta

Oikaisuvaatimusten automaattinen ratkaiseminen 1/2

Poikkeukset hallintolakiin ehdotetusta oikaisuvaatimusten automaattisen ratkaisemisen kiellosta

1. Verohallinnon ratkaisu siitä, ettei asiaa ratkaistaisi oikaisuvaatimukseen annettavalla päätöksellä vaan täydentävällä verotuspäätöksellä, voitaisiin tehdä automaattisesti (vastaisi Verohallinnon nykyistä automaatiomenettelyä)

Oikaisuvaatimusten automaattinen ratkaiseminen 2/2

2. Automaattinen ratkaiseminen olisi mahdollista, kun verovelvollisen oikaisuvaatimuksen johdosta verotuspäätös tai muu Verohallinnon päätös kumotaan ja Verohallinto käsittelee asian uudelleen (mahdollistaisi Verohallinnon automaation laajentamisen nykyisestä)
3. Jos verovelvollinen esittää oikaisuvaatimuksessaan uuden vaatimuksen tai uutta selvitystä ja oikaisuvaatimus hyväksytään (mahdollistaisi Verohallinnon ja Tullin automaation laajentamisen nykyisestä)
    - Laki verotusmenettelystä, johon viitattaisiin tietyissä muissa verolaeissa (Verohallinto) ja tullilaki (Tulli/tulliverotus)

Muut automaatioon liittyvät ehdotukset 1/2

- Poikkeukset hallintolakiin ehdotetusta oikeussuojaedellytyksestä (eli asia voitaisiin ratkaista automaatiossa sen estämättä, että luonnollinen henkilö ei voi vaatia ratkaisuun oikaisua)
    1. Veroilmoituksen, perukirjan, muun ilmoituksen tai tietojen antamisajan taikka perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämistä koskeva asia myös, jos vaatimusta ei hyväksytä (vastaisi Verohallinnon nykyistä automaatiomenettelyä)
    2. Veron täytäntöönpanon keskeyttämisasia myös, jos vaatimusta ei hyväksytä (vastaisi Verohallinnon nykyistä automaatiomenettelyä)
    3. Ennakonpidätysprosenttia ja ennakonkannossa maksettavaa veroa koskevat päätökset (vastaisi Verohallinnon nykyistä automaatiomenettelyä)

Muut automaatioon liittyvät ehdotukset 2/2

4. Maksujärjestelyyn ryhtymistä koskeva päätös (vastaisi Verohallinnon nykyistä automaatiomenettelyä)
   - Luonnollinen henkilö voisi kieltää automaattisen ratkaisemisen, jolloin hakemusta ei voida hylätä automaatiossa
   - Mahdollisuudesta hyväksyä hakemus automaatiossa kiellosta huolimatta olisi velvollisuus ilmoittaa sähköisen vireillepanon yhteydessä

- Lisättäisiin verolakeihin tarvittavat viittaukset verotusmenettelystä annettuun lakiin automaattisen ratkaisemisen osalta
- Lisättäisiin verotuspäätösten sisältöä koskeviin hallintolaista poikkeaviin verolakien säännöksiin velvollisuus ilmoittaa päätöksessä asian automaattisesta ratkaisemisesta

KESKEISET EHDOTUKSET

Muutokset oma-aloitteisen verotuksen myöhästymismaksumenettelyyn

- Myöhästymismaksua määrättäessä kuultava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta; jos myöhästymismaksua määrätään max 200 euroa, kuultava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen
  - Vastaava 200 euron kuulemisraja kuin tulotietojärjestelmästä annetussa laissa
  - Nykyisin ei kuulla
- Määräämättä jättämisen perusteita laajennettaisiin
  - Jätettäisiin määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy
  - Nykyisin voidaan jättää perimättä veronkantolain nojalla; ehdotetaan kumottavaksi
- Määräämättä jättämistä koskeva säännös muutettaisiin oikeusharkintaiseksi

KESKEISET EHDOTUKSET

Verohallinnon rekisteröintejä koskevan menettelyn yhtenäistäminen

- Kaikista rekisteröinneistä annettaisiin jatkossa muutoksenhakukelpoinen päätös, samoin verokausia koskevissa asioissa

KESKEISET EHDOTUKSET

Ajoneuvoverotuksen veronkorotusta koskevan sääntelyn selkeyttäminen

- Ajoneuvoverolaista poistettaisiin muuhun kuin verotukseen liittyvä veronkorotussäännös tarpeettomana (Liikenne- ja viestintävirasto)

Pääasialliset vaikutukset

- Nykyisen automaation jatkaminen mahdollistuisi
  - Jouduttaisi asioiden käsittelyä ja mahdollistaisi virkailijatyön suuntaamisen yksinkertaisemmista asioista monimutkaisempiin ja yksilöllistä harkintaa vaativiin tapauksiin
  - Ei resurssitarpeiden ja henkilöstökustannusten lisäystä
- Automaation laajentamisen tulevaisuudessa mahdollistuisi
  - Loisi edellytyksiä henkilöstöresurssien kohdentamiselle tapauskohtaista harkintaa edellyttäviin asioihin ja käsittelyaikojen pidentämiselle Verohallinnossa ja Tullissa
- Oma-aloitteisten verojen myöhästymismaksumenettelyn muutokset edistäisivät verovelvollisen oikeusturvaa
- Yhtenäinen menettely päätöksen antamisessa yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi rekisteröinti- ja verokausiasioiden käsittelyä ja parantaisi näin oikeusturvaa

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

PIA KIVIMIES, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
PIA.KIVIMIES@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET